

РАДА

газета політична, економічна і літературна
ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.
Рік четвертий.

Адреса редакції і контори:
у Києві, Велика Підвальна вул. д. 6,
біля Золотих воріт.
Телефон редакції 1458.
Телефон друкарні 1069.

Умови передплати на р. 1909.

на рік	на 6 м.	на 3 м.	на 1 м.	на рік	на 6 м.	на 3 м.	на 1 м.
6.570	4.250	3.750	3.250	2.500	1.750	1.250	850

Передп. на рік можна виплачувати частками: в 2 строки: в 1 янв. 3 карб. і в 1 апр. 3 карб., в 3 стр.: в 1 янв. 2 карб., в 1 мар. 2 карб., в 1 мая 2 к., або по 1 карб. на протязі перш. шести місяців.

За границю: на рік 11 карб., на півроку 5 карб., 50 к., на 3 міс. 2 карб. 75 к., на 1 міс. 1 карб.
Передплата приймається тільки з 1-го числа кожного місяця.
За зміну адреси 30 коп.

Автори рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і змінити статі; більш статі, до друку негодні, переходять в редакції 3 місяці і якщо не прийняті автором їх копії, а до роби замітки й дописи одразу знищуються. Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.

3 приводу надісланих до газети віршів редакція не листується.
Просьба авторів додержуватись правопису „Ради“.

Умови друкування оповісток:
За рядок петиту поперед тексту або за його місце платиться: за перший раз 40 коп., а далі по 20 коп.

За рядок петиту після тексту: за перший раз 20 к., за другий—10 к. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 к за раз

Приймається передплата на друге півріччя 1909 р.

на українську
політичну, економічну і літературну газету
(рік видавця четвертий)

РАДА

яка виходить у Києві щодня, окрім понеділків і днів після свят, українською мовою по програмі звичайних великих політичних газет

Напрямок газети неупартійний демократично-поступовий

Особливу увагу РАДА звертає на місцеве життя провінції.

Власні кореспонденти в столицях і по всіх значніших містах України

РАДА має в Державній Думі і Державній Раді кореспондентів

3 1-го Януаря розмір газети збільшено з 3 р. 25 к. до 3 р. 50 к. Хто передплатить газету до кінця року, той може за доплату 3-х карб. мати

3 додатком 6 р. 25 к. ДОДАТОК:

М. Аркас: „Історія України-Русі“

на веленому папері, багато ілюстрована (210 малюнків портретів, 9 карт у фарбах, 4 родоводи), в російській оправі з англійського колєнокру. Книжка ціа коштувала з оправою і пересилкою в окремому продажу 4 р. 75 коп. Передплатникам, що підписались або підпишуться на цілий рік, цей же самий додаток висилается за доплату 2-х карб.

Умови передплати у заголовку.

Пробні числа надсилаються даром.

482-69

Літній театр КУПЕЦЬКОГО САДУ.

Українська трупа під орудою Т. КОЛЕСНИЧЕНКА.

Сьогодні, 6-го августа, дві п'єси: Гарнуша і Сорочинський ярмарок. Завтра, 7-го, 6-го: Суєта, Дівертісмент.

міс—79

Г. Боссе
М. В. Бочаров.
П. І. Цесевич.
Н. А. Арцибашева.
С. Д. Воронєць.
О. А. Шмід.
Л. Стефанєско (цимбаліста).

Нову запись артистів Київської опери одержано на двохбочних грамофон. пластинках Т-ВА
Інтернаціональ Екстра-Рекорд.
В головному депе музичних струментів і нот
Г. І. ІНДРЖИШЕКА
Хрещатин, № 41. рок-898-12

Всеросійський з'їзд пасішників
одкладається в Києві з 1-го по 7 септєбря 1909 р. Київським товариством аматорів природи.

ВІСТАВКА БЖІЛНИЦТВА
одкривається з 1 по 10 септєбря. Програма і справки: Володимирська, 51.

!!! Аж оце воно !!!
В № 179 „Ради“ на 4-й стор. ШКАЗЕ!
3-925 1

Думи і мрії.
IX
Інтенданщина.

Ревізія Гаріна скалянула интендантське море. З глибини його піднявся такий намуд шахрайств і всіляких зловжитків, що слава Сквозників—Дмухановських та Абдуліних напевне навки померкне перед популярністю хоч би самих тільки київських интендантів.

З дня в день, з номера в номер газети і по телеграфу і статтями подають усе цікавіші та цікавіші відомости. Читаш цей матеріал і немов би казки Шехерезади слухаш, так багато в них фантазії і виртуозности.

Давнєнько вже стерлася границя між интенданщиною і угодовщиною. На жаль широке громадство дуже пильно пантрує в интендантських історіях того, хто скільки в'яз, і не звертає уваги на те, яку надзвичайно велику шкоду для здоровля людського чинять ча-

сом оті „зловжитки“. Віда б не велика була, як би интенданти тільки крали гроші, а то разом з грішми вони крадуть і людське здоровля, здоровля молодих бадьорих ще юнаків.

Я не маю на думці виводити на чисту воду окремих діячів интендантства. Во річ тут не в окремих особах, а в цілій системі. Хоч тільки на кількох фактах, ще вігдє не опублікованих, показати, що поки не буде знищено цієї системи, здоровля юнаків—салдатів буде завжди перебувати під Дамокловим мечем.

Було це недавно. В декабрі місяці 1907 р. до к-ського військового начальства почали поступати скарги на те, що салдати хворють од интендантських сухарів. Начальство призначило цілу комісію з интендантів. Интенданти прийшли, понохали і пішли. Сухарі на їх думку були дуже гарні. Але скарги на хорування салдатів од сухарів не переставали сипатись. Тоді окружне начальство звертається до одного бактеріолога-військового лікаря, каже йому взяти мішок сухарів і половину його одіслати в Петербург в головне интендантство на пробу, а половину самому оглянути. З першого ж подгляду лікар побачив, що сухарі—цвіль. Де-не-де в них кишили вже червяки.

Довго головне интендантство не

надіслало своєї відповіді. Сухарі ж лежали і далі гнили. Нарешті через чотири місяці прибула петербурзька революція: сухарі здались петербурзьким интендантам надзвичайно гарними і „кь употребленію годними“. Одвчасно поступала заява і од місцевого бактеріолога, що аналізував свої сухарі в бактеріологічному інституті під доглядом професорів—спеціалістів. На його думку сухарі не тільки не були здатні на харч, а навпаки, були надзвичайно ядовиті, од чого і хорували салдати. Досить було на цих сухарів випрєснуті під шкуру миші, щоб вона через дві години здохла від отрути птоміаїми. В сухарях було стільки всяких бактерій і взагалі дуже шкодливих мікроорганізмів, що навіть скотині їх давати вже не можна було.

Одержавши цих дві резолюції, начальство не знало, що й робити з ними. Викинути скільки сот тисяч пудів сухарів так—було шкода. Годувати ними—бактеріолог не дозволяє. Тоді окружний интендант поставив резолюцію: через те, що закон про бактеріологічний аналіз сухарів нічого не каже, не звертати уваги на резолюцію лікаря і давати сухарі далі салдатам. Але за науку вступилося на цей раз вище медичне начальство. Врачебний інспектор наклав своє veto на постанову интендантів.

Поки йшли ці торги—чи давати чи не давати салдатам їсти отруйні сухарі—вони лежали і далі гнили. Прийшло літо.

Старше начальство розбрелось по курортам. В окружній военній раді лишилися молодша братія. Бактеріолога одставили од сухарів. І в середині літа постановили перемолоти їх на муку і підсипати її до справжньої в пропорції одна на десять. І знов почали салдати на живіт хорувати. Знов поклякали бактеріолога. Той прийшов, не знаючи про те, що сухарі пішли в ход, забравував усе муку. Але його не послушалися і на цей раз. Муку згодували, а слабих салдат зарахували до зашдохлених в слабуванні на холеру. Во й справді коли людина отруїться птоміаїми, картина слабости дуже на холеру скидається. Тільки бактерій ніяких не знайдеш. Не знаходили їх і у тих хорих салдатів.

Ще до недавніх часів в к-ським интендантстві фігурировала ця мука. Хто тут був винуватий? Дрібні интендантські сошки, що з попованої муки пекли сухарі, смотрители продовольствєнных магазинів, що за хабарі приймали ці сухарі, чи може вище начальство, що звичайно про такі речі знає, „бо шерсть і млеко“ збирає вже з нижчої интендантської братії?

Всі потроху. А винці кінці усе окопились на бідних салдатських животах.

В деяких округах кожне интендантське місце продається трохи не в публічного торгу. В тім же к-ським військовим районі смотрители продовольствєнных магазинів, що сами одержують по 75 карб. на місяць, платять щорічного „налогу“ тисячі карб. Треба ж компенсувати себе чим-небудь за таку втрату! І вони звичайно не ловлять гав. Беруть зо всіх, з кого тільки можна взяти. Беруть з кожного мішка по 10 коп. так званого „законного“ проценту. А скільки незаконного—про це і Бог забув. А затє чинять все, що од них поставщики вимагають.

В 1905 р. в к-ськ продовольствєнний магазин було поставлено пів мільйона пудів кєпського жита. Щоб обрєзувати його та ще деякі дефекти в окружних магазинах, було призначено 32 комісії одна за другою, котрі не дали ніяких майже результатів. Нарешті в 33 комісії вище військове начальство призначило відомого вже нам по історії з сухарями бактеріолога.

Довго комісія аналізувала зерно. Довго пересипала його. Аж доки одногосомо постановила, що жито годиться хіба тільки на винокурні, але ніяк не на харч людям.

Навіть „скотам несмисленим“ воно може пошкодити.

Почало начальство метушнитись. Пробували умовити бактеріолога, що йому нагорить од начальства за таку постанову, пробували зам'яяти всю історію. Але бактеріолог уперся на своєму, що жито нікуди не годиться і ховатись з ним вже ніяк неможна, бо він, коли аналізував зерно, то все розголосив поміж людьми. Муслило начальство дозволити комісії на час припечатати магазини, а рапорт комісії послати далі. Само собою розу-

міється з додатком од интендантів, що жито в дійсності гарне. Через деякий час комісія, що сподівалася нагороди і подяки за свою пильну роботу, одержує од начальства... догану за те, що не пильно переглянула жито. Начальство перевіряло само її резолюцію і найшло, що жито взагалі нічогоєньке, і тільки небагато єсть такого, що підходить під „описание“ ревізійної комісії та бактеріолога.

Пішла комісія сама перевіряти результати своєї роботи. І яке ж її диво було, коли вона побачила, що жито і справді нічогоєньке собі і що тільки в одному кутку лежить скільки мішків старого ні на що невдатного зерна.

Довго дивувалась комісія такому чудові. Аж коли не пригадала, що коли вона накладала печатки, то не догадалась припечатати вікно одної і двері, що одчинялись в середину і були завалені зерном.

Але довелось комісії задовольнитись і тим, що зерно і справді стало на щось придатне.

Багато можна було б розповісти таких пригод, до усе зплелось в тісний клубок, і ніяк не доберешся, хто більше винуватий, чи молодші, чи старші интенданти, чи всі разом. Але досить і цих двох. Во ні одного разу такого випадку ще, мабуть, не було, де б „ворон воронової очі виклював“, интендант интенданта з головою видав.

В тім же самім к-ським интендантстві ще недавно прогрємів був один интендант смотритель продовольствєнного магазину. Як відомо в интендантстві завжди віддають перевагу поставщикам-євреям і терпів не можуть поміщиків, бо вони звичайно поставляють гарний хліб і до них трудно прискікаться і заплучить кукку в руку. Ось той смотритель і захотів спєкнатись одного великого поміщика з під Ровно, що поставляв зерно в к-ські військові магазини. Набрив найгіршого зерна, підмішав до нього ще великого сміття і відправив начальству в округ на пробу. Але окружний интендант був знайомий з поміщиком. Здибає і каже йому:—хоч ви і мій знайомий, але не варт вже таке ка-зна що нам поставлять!

Поміщик обуривсь і потребував, щоб б при начальстві на його кошт було обрєзівано в магазині смотрителя всі мішки з зерном.

Окружний интендант згодився.

Тоді перекинули всі мішки, і виявилось, що смотритель просто на просто афальшував ту пробу: в усіх мішках з найкращим зерном в магазині на дві мішки було приклеєно етикетку в прізвищем поміщика. Було, правда, в магазині і кєпське жито. Але все ж таки дайте кроце од проби смотрителя. Та й то закулене воно було не в поміщика, а самим смотрелем через євреїв.

І думаєте той смотритель попав під суд після цього? Зовсім ні.

Всякі ревізійні интендантів безсилі. Бо тут все переплуталось. Посилає ревізійна комісія доклади начальству або телеграфічні звістки, вони попадають зпочатку в руки поставщиків, переходять до рук заінтерєсованих в ревізії интендантів і потім тільки потрапляють до головного интендантського начальства. В к-ським военним интендантстві всі дрібні навіть канцелярські писарці на откупі у найдужчого окружного поставщика Н-ського. Кожна новина интендантська, кожна звістка спершу поступає а канцелярію до нього, а потім уже до начальства.

І нікого певного порядку не дивує, яке не дивує і неспасаний, але непереложний закон про „проценти“. Процентами у к-ським интендантів скромно називаються хабарі. Що більша поставка, то більший „процент“ а неї платять поставщик. І нещасний той новак, котрий зрєчється „процента“. Час його служби в интендантстві буде невдовгий. Так само не солодко буде і поставщикам, який порушить цей закон про проценти!

З цим законом не мають сили боротися ніякі сенатори. Во він чувствєности далеко по-за интендантської сфери.

Недавно в К-ві увільнили за „злоупотребленія“ по службі полковника интендантського Дмитрієва. Увільнили в К-ві, а він поїхав ще на вищу посаду в Петербург. Бо він зять головного воєнного інспектора Євд-мова. Дмитрієв переповнив навіть часу интендантських „злоупотребленій“, делєкатно кажучи. Але віддати під суд і зовсім позбавити посади—його не можуть. Бо в Петербурзі засідає його тесть.

І так кожна интендантська ніточка.

Потягніть за неї і заплугаетесь в цілому клубкові.

Анд'їй Горленко.

Наукова екскурсія.
(Лист з Холмщини).

Імператорська академія наук командировала студента петербурзького університета д. Рудяцького в костянтинівський, більський та радянський повіти, щоб він там записав на фонографі мову, де-що з байок, пісень то що. Сам Рудяцький вірє і живе на Холмщині (в с. Гуяїні, костянтинівського повіту), а тому добре знає народню мову, звичаї і т. и. Ог він і їздив в юні та юлі місяці по селах костянтинівського та більського повітів; в радянському йому не вдалося, на жаль, побувати через те, що зібрано і так багато матеріялу, і за браком часу ледве тільки вдається обрєбати його, як слід. В костянтинівському повіті він записав мову в таких селах: Гуяїні, Вореуках, Вублі-Старому, Серпелицях, Носові, Корниці і т. и., а в більському повіті в селах: Ляхувці, Катівці, Горбові то що. Багато цікавого зустрічалось йому за час цієї подорожі: перше всього сєльце не розуміли, на що то воно, а побачивши фонографа, думали, що то якийсь провідисвіт прийшов забавляти їх. Дуже трудно було впрєснати когонебудь, щоб він згодився говорити чи співати в фонограф. Були й такі, що казали, щоб зовсім нічого не говорили, бо то як він запише, так і зрєблять в Петербурзі; мовлять, там „русська“ мова, то скрізь мабуть і русська віра, а тому католиків знову не будуть пускати до костьода, як це давніше робили в уніятах. Треба ж сказати, що тут релігійне і національне питання єграєшно переплутані: тут вважають всіх католиків за поляків, а православних за „русских“. Нєрідко буває так, що один брат католик називає другого свого брата „русским“, а себе поляком. Так католиків учать в костьодах їх ксьондзи, яких вони дуже слухають і яким сліпо вірять, так вони і роблять. Оттакі то католики—„поляки“ часто густо і кричать, що їм неперібно відокремлення Холмщини від Польщі. Буває ще гірше того: такі католики „поляки“ уже і справді починають балакати до дітей якоюсь наїв мазовською наїв українською мовою, щоб їх уважали за справжніх поляків. З ними було трудно зладити д. Рудяцькому, і багато треба було йому мати терпєця, щоб вести своє діло, як слід. Сильське начальство не віддало, чи можна дозволити збирати людей чїні, і щоб не свідчєвало від академії наук, то невідомо, чи їй дозволяло б. Навіть батюшка й ті боялись: вони радилі, щоб в їх приході вони не записували, бо тут, мовлять, і люде некультурні, і сївати не вмють і т. и. Але всю ту темноту народню і боязкість вищих сєлянських кол удалось таки побороити і діло довести до кінця.

Гр. Лєщинський.

Зубожіння України.
(Лист з Амалі).

Велику увагу звернув тут на себе тільки що опублікований англійським міністром торгівлі та міністерством чужоземних справ цікавий відчит, складений київським англійським консулом Г. П. Смітом. Відчит подає сяду інтерєсного матеріялу про становище торгівлі та промисловости, особливо на київській Україні—цєюму районі службової діяльності д. Сміта—і найбільш цікаві виїмки а відчиту облетіли усе англійську прєсу.

Подало тут де-які особливо яскраві данні, що мають найбільший стосунок до головних промислів нашої української людности—в тому звязку, в якому вони стоять а загальним економічним становищем всієї російської держави, і як їх подає сам д. Сміт.

Ог-же, згідно а данними, наведеними в відчиті, за три останні роки в торгівлі російської держави помітно дуже значні зміни. Експорт держави упав а 1049 мільйонів руб. в 1906 році до 982 мільйонів руб. в 1908 році, імпорт, за цей саме час, збільшився а 653 мільйонів в 1906 р. до 782 мільйонів рублів в 1908 р.

Вартим особливої уваги видається д. Смітові надзвичайне зменшення в вивозі хліба, яке виявляється в отсих цифрах: в 1906 році було вивезено а

рос. держави 9 мільйонів 400 тисяч тон зерна, а в 1908 році тільки 6 мільйонів 400 тисяч тон. За цей час час везено хліба в російську державу було: в 1906 р.—99000 тон, а в 1908—221000 тон.

Коли взяти на увагу, що найбільше постачає хліба російській державі Україна, то це зменшення вивозу хліба на 3 мільйони тон, або майже на 1/3, за три роки часу, так само, як і збільшення вивозу хліба на 122000 тон або в 2 1/2 рази за тих самих три роки часу—мають безпосереднє відношення до України.

Зовсім окреме місце в вивозній торгівлі російської держави—каже далі д. Сміт—займає цукроварна промисловість. Умови, за якими вивозиться, продається і вивозиться російський цукор, добре відомі всім і через те нема нічого дивного, коли ма довідомося що з придбанням Росії до Брюссельської Конвенції російський експорт цукру підекотив з 62845 тон в 1906 р. до 286585 тон в 1908 р. Гаетта, що розглядає на своїх сторінках данні, зібрані київським консулом, висловлюють здивування, що імпорт українського цукру на британський ринок, відчинення якого повинно було бути одним з головних чинників цієї надзвичайної перебіжки в російській торгівлі цукром, досягає всього—на всього 9,900 тон. Цифри, що показують експорт російського цукру в інші країни наводять на думку, що голова має українського та й взагалі російського цукру, який одержується на англійському ринку, приходить через посередництво Австро-Угорщини та Німеччини, котрі везли російського цукру в 1908 р. більше 52,000 тон тим часом, як цифра вивозу цього цукру в 1907 році досягала всього-на-всього 2400 тон.

Звернувши увагу коментаторів і авторів заміток на працю д. Сміта і те, що імпорт цукру в Фінляндію збільшився з 5,300 тон в 1906 році до 52,000 тон в 1907 році і до 80,000 тон в 1908 р. Це наводить на ту аналогію до вище згаданого думку, що це в 1907 році російська держава вивозила цукор на англійський ринок через посередництво Фінляндії. Це визнає і сам д. Сміт, але цей останній додає, що російський уряд намагався зробити в цій справі певні зміни, які, треба сподіватися, рідше покладуть край системі торгівлі, що загрожує поставити звяз запитання над bonafides російського уряду.

Закінчуючи на цьому свою замітку, ми вважаємо потрібним зазначити, що цікавий відіт д. Сміта подає стільки важливих данних про економічне становище нашого краю, що подати хоч самий поверховий огляд всіх розділів його киває немає жадної можливості за браком місця. Одно, однак мусимо підкреслити: крізь всю працю проходить червоною ниткою той очевидний висновок, що господарське становище нашого краю цілком—мізерне, і не дурно в одному випадку замітка на відіт д. Сміта, надрукована в лондонській газеті, прибрала собі красномовний заголовок „Зубожіння Росії“, який ми дозволили собі перемінити для нашої замітки на більше правдиву назву—„Зубожіння України“.

В. Ст.—кий.

ПО РОСІЇ.

— На-руч темноті. Синод видав нові правила що до похорону самогубців. Правила ці забороняють ховати самогубців на православних кладовищах по християнському обряду. Так: 1) прихватується ховати самогубців не раявше, як одержавши дозвіл од поліції; 2) ховати по християнському обряду тільки тих самогубців, про яких священникові добре відомо, що вони вмерли не при пам'яті. Про те священник довідується в лікарів, які оглядали тіло, та в людей, які знавши покійного; 3) як священник сумнівається, то може обмежити свою участь в похоронах тим, що вважає, де ховати, як же родичі будуть прохати, то священник може провести тіло до могил, співаючи дорогою одню „Святий Воже“; остаточно рішає про те, чи ховати по православному обряду чи ні—єпархіальне начальство, і 4) в похоронах свідомих самогубців священники не тільки не повинні брати участі, а повинні заборонити родичам самогубців ховати їх на православних кладовищах. Розсилаючи цей циркуляр священникам, синод певне забув, що він він вносить ще більшу плутанину в те царство, де досі забивають „основного“ кола в могили самогубців.

(К. В.)

— Пильний догляд. Цікавий факт з діяльності російської кордонної сторожі подає „Ръчь“. 31-го юлія, каже газета, з фінляндського боку на російський йшла процесія а похоронами. Дійшла процесія до кордону і, як водиться, всіх, що йшли за труною, потрусили і оглядали. Але цим діло не скінчилося. Пограбнички полізли ще й до труна. Роскрили труну і щільно потрусили і оглядали мерця. Факт цей, каже газета, зробив тяжке враження на всіх учасників процесії.

— Теж патріот. Увільнили в Петербурзі за хабарі пристава Барача. Лишився він бідляка без „куски хліба“. От і надумався він взятися за іншу роботу. Організує „Клуб мовархівств“, записавшись попереду до

„стаї славної“ союзу руского народу. Давно вже союзники надумали організувати клуб, та все не могли найти пайщиків. Ті, що находилися, тікали, визнавши про дієні цілі клубу. Аж от, коли взявся за це діло Барач, союзницькі мрії здійснились. Барач найшов якихось купців а Сіного ринку. Головою цього клубу буде обрано того ж Барача, бо він добре знається на таких речах: будучи приставом—завідував клубом-притоном, який закрито з наказу градоначальника.

(Н. Русь).

— Без семинаристів. Порожньо в Ярославському Демидівському лицейі. Не приймають семинаристів і на 450 навчальних місць 60 прохань цього року. А того року на 450 вакансій вступило в лицей тільки 100 дум.

(Р. В'єд).

— Недостача священників. Протоіерей Востоков, який ото здав ревизувати Сибір, подав доклад синодowi, в якому доносить, що в більшості єпархій Далекого Сходу та Забайкалля не стає священників. Так, в Забайкаллі є більше 200 вакантних парохій. Щоб заповити цьому, о. Востоков радить синодowi відкрити в Петербурзі як найшвидше курси для священників. На ці курси посилає головним чином учителів церковно-парафіяльних шкіл і, продержавши їх на курсах шість—вісім місяців, одправляти на місце в Сибір, посвятивши в священницький сан. (Р'єль).

— Ждуть голоду. В Тифлісі одержують небезпечні вісті. Вся Гурія, Імеретія, частина Мингрелія і Карталія переживають незвичайну спеку. Пересохили крипчик, висохли річки. Худоба гине десятками що-дня. Через відсутність води стали мляни. Люде сидять без борошна. А саме тяжке те, що від спеки зовсім загинули кукурузні поля. Це зовсім розорить людність, бо кукурузою тут тільки й живуть. В звязку з торішнім неврожаем ця нова біда загрожує людності колос багатої Грузії повним голодом.

(В. В.)

— Сильне законодавство. Нецаря нашого села—крадіжка коней—ніяк не виводиться. Що не роблять селяне, щоб захиститись від нього—нічого не помагає. Не помагають і ті страшенні самосуди, коли палять живим влодім, вбивають... Тепер селяне поволеного повіту, самарської губернії, вигадали новий спосіб. Зібрали сход, який і встановив умови для пастухів, що пастує коней. Наймають пастухів, їх заздалегідь повідомляють, що вони мусять відповідати не тільки за крадіжку коней а табуна, а і з стани. Відки б не пропала коняка, пастух мусить два тижні шукати їх на свій кошт. За кожну пропавшу пастух одповідає як своїм заробітком, так і власним майном. Щоб пастух не затаїв плати, йому грошей не дають на руки. Іх вбирає окремих сільський зборщик, який може видати пастухові тільки четверту частину грошей, а решту держить в себе до кінця строку. Крім того, од пастуха вимагають свідчення, що він не судився за крадіжку.

(Г. К.)

— Поправляються „В. В.“ подають цікаву картину з життя нашого духовенства в манастирях „на исправлені“. В адлятерському урядку уявляють тих, які були „арештовані до витверевія“. Серед інших вводить священника з розкуйовленим волоссям. Священник Н.—рекомендується він. Надзиратель запитує. Як повали суди?—Не памятаю. Де живе? В Духовні (манастирі) на „исправлені“. Священник іде. Хтось зацікавлений питає надзирателя: що це за звичай? Саме звичайне—одповідає той. Кожний день до одного, то другого „витверезимо“. Річ в тому, що в Адлятері два манастирі (Троїцький і Св. Духовський), куди засилають за провини священників „на исправлені“. От отці і „исправляються“ тут так, що манастир часто-густо одмивається приймає їх на ніч, і отців приходиться поміщати в участку „до витверевія“.

Тут вони виробляють часами таке, що всі арештовані лякаються. Так, один дячок цілу ніч раз воював а „жителлями ада“, які прикидали його вогнем.

— Служба на борг. З Оренбургу пишуть „Г. М.“ про неможливо тяжке становище тамтешніх фершалів. Цим правдошником з доброго дива забавили жалування. Того року земство запрошувало фершалів і обіяло 420 карб. на рік. З початку вони одержували жалування як слід—33 карб. в місяць. А з януаря стали одержувати вже 21 карб. Чи хотять вони служити за таке жалування, ніхто не питався. Тепер вони сидять і ждуть, поки затвердять якусь там „нову смьту“, по якій їм видаватимуть жалування таке, як і раніш. Уже півроку затверджують ту „смьту“, а фершали з семействами голодують. Надто тяжко тим, які недавно поступили і ще „не опирілись“ на новому місці, як то кажуть.

В ПОЛЬШІ.

— „Національне обличчя“. Співробітник „Ръчи“ перекажує цікавий факт з життя дітей в Варшаві, який відбиває в собі національні відносини між росіянами та поляками. Навіщо, каже співробітник, довелося мені бачити в садку купку дітей. Діти були руські і польські. Гарявель дівчатка літ 8. Почали гратися. Польські діти захотіли пристати до руських дівчаток, які так весело бавилися. Але руські дівчатка не хотіли бавитися з поляками: „Не хочемо полячок, ми руські“. Ця незвичайна в

дитячих устах фраза звернула мою увагу і я цю кучеряву, чорнооку, руську патріотку запитав: чого це? „А так, тато і мама говорять, щоб ми не бавились з цими поганими поляками. Мама їх не любить. І ми теж терпіти не можемо їх!“ „А хіба вони не такі ж дівчатка, а ви?“—„Ні, вони не такі! Ми руські, а вони—що?“ „А ви балакаєте по польському?“ „Так, ми балакаємо і тато з мамою теж балакають, але вони сказали, щоб ми не сміли розмовляти з польськими дітьми“. Чи не рано в цих дітей виявляється „національне обличчя“?

Дальше чергове число Ради вийде в суботу, 8 августа.

ПО УКРАЇНІ. У КИЇВІ.

— Трус. Учора рано був трус у Любові Шерстюк (Жуляньська 51). Трусил з наказу київського жандармського управління. Трус тягся од 2 до 6 годин ранку. Не вважаючи на пильний трус, у д-ки Шерстюк нічого непевного не знайдено і її залишено на волі.

— Поміч київському земству на народню освіту. Крім 29,640 карб. на урядів в останній третині цього року, про що в нас уже сповіщалося, міністерство народньої освіти асигнувало київському земству ще 54,990 карб. З цих грошей 24,869 карб. призначється на одержування нових шкіл і 30,126 карб.— на будування шкіл.

— Кінець справі був. товариства грамотности. Позавчора, 4 августа, одбулося розпорядке засідання урядового департаменту київської судової палати, на якому розглянуто слідство в справі про закриті київське товариство грамотности. Йому, як відомо, присутствіє в справах про товариства й спілки ставило за провинну росповсюдження й продаж з його книгарні ніби то нелегальних книжок то що. Розглянувши справу і заслухавши резолюцію прокурора судової палати, розпорядке засідання палати признало за київським товариством грамотности такої провини і постановило справу про його признати.

— Гер. ломбард у Києві. Уже складено статут майбутнього городського ломбарду у Києві. Його написано по нормальному статуту гор. ломбардів. Тепер має його переглянути гор. дума і тоді вже будуть клопотатися про затвердження його та про довілі одкрити гор. ломбард у Києві.

— З урядових наказів. Київський губернатор видав наказ, щоб по всіх селах Київщини на царинах було вкопано пресохи з написом на них: як звється село, скільки в ньому лічильна осель і живих душ, окремо чоловіків і жінок.

— З Київщини. Пожежа. Вночі проти 29 юлія в с. Юриві, київського пов., селянин Михайло Лупеха, з помсти підпалив А. Карленка. Очизнилась пожежа і згоріло більш як 15 селянських будов. Цалій сам признався.

(К. В.)

— За کیا. Цими днями в м-ку Макарові, київського пов., зайшли в пивну М. Шербяна, С. Драпей і Б. Милевський. Закусивши трохи, Милевський устав, узав Драпейового кня і вийшов. За Милевським кинувся Шербяна і став однімати кня. Тоді Милевський вихопив ножа і всадив його Шербяні в шю. Як повідомляють „Київск. Вѣсти“, Шербяну одвели в земську лікарню, де він і помер 1 августа.

— Утислися чоловік. Що-літа в Дніпровій саві в с. Дакхівці, черкаського повіту, що є місцем для купання місцевих чапчиків, топиться по декільки чоловіка. Бо сага хоч і не глибока, але має бакаї. Цими днями вступив один чапчик, що купався з двома товаришами. Витягли його за голуду вже мертвого. Цікаво, що в сусідньому курорті Соснівці, де живуть на дачі більш заможні, є рятівничі станція. Не шкодило б і в Дакхівці комусь про це подбати.

(Од. власн. кор.)

— З Поділля. Шкільні справи. Зараз е на Поділлі 57 двохлаксових земських шкіл і 326 однокласових. Сього року буде одкрито 66 нових шкіл. Щоб завести загальне навчання на Поділлі, треба одкрити протягом 20 літ 290 других комплектів при існуючих школах і 1,840 нових шкіл, з них 509 однокласових і 1,331 двохлаксових. Зараз на удержання міністерських шкіл на Поділлі витрачається 411,261 карб., а через 20 літ, коли вже буде загальне навчання, трати на народню освіту на Поділлі числитимуть 2,697,106 карб., при чому 1,577,703 карб. спаде на ресурси казни, а решта—на земство. На будування шкіл протягом 20 літ має бути витрачено 13,808,500 карб., з яких—8,762,000 казнаю.

(Под.)

— За спаш. Селяне в с. Ставиці, летичівського пов., дуже обурені по свого батюшку, що він бере великі гроші за спаш. Ось що розкажу про нього наш кореспондент. Недавно попавши у школу на церковним лану тров селянських телят. За найбільшого бичка батюшка заправив—25 карб., меншого—15 карб., а ще меншого—10 карб. Як не благали селяне, щоб од-

пустив їхню худобу за меншу плату, про те й слухати не хотів. Мусили люде написати векселів на 50 карб. Але ці вексели скоро опинились в руках одного єврея, котрий не загаваяв стрибнути по них гроші судом а селя. Микола Зубрій, якому прийшлося платити 25 карб., продав свою телюцю за 23 карб. і ще своїх два доклав на штраф. Не ліпше було виплачувати і двома другим присуджене, вважаючи ще на минулу тяжку везну як для селян, так і для бідної худоби.

— Велика пожежа. 1 августа в м-ку Верхівці була здоровенна пожежа, яка наробила багато лиха, бо саме звелили хліб і разом з будинками погоріли й стіжки. Згоріло усіх 116 будівель; а них більшість селянські й тільки 16 припадає на єврейв. У день пожежі був страшенний вітер і він не дав ніяк спавити вогню. Горіло все, ваче здорове огнище. Шкода від пожежу дуже велика. (Од. власн. кор.)

— Пошесть тифу. З с. Вілоусівки, гайсинського пов., нам пишуть, що пошесть тифу там ніяк не може вивестися. Ще вимого перед Рівдом, як занесли тиф до Вілоусівки арештантів з кам'яницької тюрми, то він і пішов по селі. Лікарня аж в Ладичині, а 12 верстов від села і поміч доброй вола дати не може. Навпаки, пані докторша навіть раз зарожувала судом за те, що в газетах були появилися звістки про слабість, якої ніби то нема. Можна було б переконати її в тим повідченнях церковних метрик; але ж вона вже й сама побачила небезпеку від слабости і що-тижня присилає в село фершала. Хворі тепер не так мруть, як раніше.

— З Чернігівщини. Погоріли люде на пожежі. 30 юлія в с. Неданчичах, чернігівського пов., коли батьки були на роботі, дитвора надумала пекти в клуні картоплю. Розвели огонь, але він зараз же охопив всю клуню. Був на ту пору великий вітер і незабаром в огні запалало 69 дворів, що кінці себати, і всі погоріли. Коло 50 семей в убогих, що вже позволили новий хліб (жито, ячмінь і овес), зосталися без червувиртуальні, без хліба й без оджежі, бо все пропало в огні. В огні ж живим згоріли місцева 70-літня бабуся Явдоха Мишкина й 3-літнє хлоп'я Іван Кривошниця. Де-хто з селян дуже покісь. Не було ніякої змоги тушити пожежу, бо мала й не всі колодязі горіли. (Ч. Сл.)

— З Полтавщини. На пам'ятки Т. Шевченковій. З 1 по 31 юлія до каси полтавської губ. земської управи надіслано жертв на пам'ятки українському Кобзареві—Т. Шевченкові у Київі 813 карб. 59 коп.; між иншим—22 карб. 14 коп. од Шевченківського вчора в с. Лабинський, на Кубані, і 25 карб. од продажу Шевченкових виданнів. Усього а попередніми грошми не е 20,278 карб. 11 коп.

— Нецарська пригода. Кільки днів тому в селі Ташках, лубенського повіту, стала така нецарська пригода. Волосний писарь моїхав на човні а одним чоловіком на полювання. Рухниця в його була салдатського зрака і, як видно, він не тямив гаразд орудувати нею. Од'їхавши собі геть від села, він якось зачепив румунцю: вона вистрилла і смертельно поранила його в голову. Він негайно й помер. Після його зосталась жінка і 9 дітей, 5 з котрих—як то кажуть—одно другому пити не подасть. Становище семі дуже тяжке. Пригода ця дуже зрадила тишкнців. (Од. вл. кор.)

— На губ. сільсько-господарській виставі, що впродяється з 5 по 20 сентября в Полтаві, експонати в виставочних наметах і павільйонах буде поділено на 3 групи: коні, вівці, птиця й собаки—з 5 по 10 сентября; рогата худоба й свині—з 15 по 20; овочі й фрукти—з 14 по 20. У власних же павільйонах експонентів—увесь час виставки або в ті самі дні, як вхотять експоненти. Аукціони скоту і других експонатів одбудуться в день закриття того, чи иного одділу. Допускаються експонати не тільки з Полтавщини, а й з інших губ.

(П. Г.)

— Підпал в масть. В с. Олександрівці, кременчуцького пов., в мастьку графині Капцис дими днями була велика пожежа, підчас якої згоріло багато пащі нового урожаю. Підозрювають підпал з помсти.

— З Катеринославщини. Городське самоврядування і єврей. В Катеринославській єврейській депутация завесла список кандидатів на глаосних гор. думи. Але адміністрація, не вважаючи на той список, назначила на глаосних 5 чоловіка а місцевих єврейських багачів.

(Der Graind.)

— З Херсонщини. Ревізія. „Голосъ Юга“ повідомляє, що в Єлисаветі зараз ревизує повігове поліцейське управління радник губерньського правління д. Браун. Призвела до цієї ревизії викрита рогатра казенних грошей, яку зробив секретарь повітового поліції Явельський. „Рус. Слово“ до цього додає, що ревизія ця стала досить складною. Секретарь Явельський аявляв, що рогатра і інші надужиття в поліції чинили не він, а справник Борисов та його помітники Волюковський і Нарушевич. Явельський каже, що, роблячи ревизію, д. Браун викрив рогатру сражницьких грошей. Явельський по телеграфу прохає міністра внутрішніх справ, щоб було прислано ревизора з Петербургу.

Українці в Галичині.

— Українці й парламент. Під таким заголовком помістив пос. В. Вудяновський статю в німецькій газеті „Die Zeit“, вказуючи на безвідрадний австрій серед галицько-української

людности, викликаний повільним згіршуванням відносин в крля через надмірну поліоніальну шкільництва та ухвалення „lex Sala“. Через те українцям в парламенті не можна покинути опозиційного ставовища, а спільна робота їх з Славянською Унією аусловлюється як раз різко опозиційним ставовищем Уніі. Українські люде не мають ніякого інтересу в удержанню спосібности до праці парламенту, який ухвалює тільки ворожі українцям закони. В справі що до торговельних договорів будуть українці побиватися, щоб було наділено субвенції також і українське селянство. Але коли політика міродатних кругів буде дальше ворожа до українців, то представники їх в парламенті не залакаються перед тим, що їх небагато, але візьмуться до найгостріших обструкційних засобів, щоб обстоювати права свого поневоленого народу.

— Польсько-українські відносини в Галичині, як повідомляє „Діло“, не вважаючи на свій „зверхий спокій“, стають все гостріші з кожним днем. Боротьба за шматок хліба стала вже національною боротьбою. Приходить в українців до того, що в Чехії стало системою. Тільки що чехи не дадуть себе скривдити і німці мусять віддати їм те, що їм належиться з математичною точністю. Інакше в українців—традиційно терпеливих українців. Вони своїм ворогам дають своє кінля тесати на голову, ще вважають собі а горіж, як можуть щось доброго зробити своєму ворогові, а все і всюди користуються не то, що вже чужою мовою, але мовою ворога. За те поляки вимуть українців подчяти і переводять їх на католиків, коли ті хотять дістати службу там, де має власть який-небудь полячина; нехтують й пригнічують українську мову, народність, обряд—словом показують, чо українцям від їх ждати. Здійснюють вони проект знищення Русі, зовсім не кричачись, і то навіть як австрійські урядовці. От недавно, як повідомляє „Подільське Слово“, і тернопільське старство кинуло одну польську перлину до народовой скарбниці. Намісництво доручило тамошньому старосту оповістити конкуре на план перубудовання пошти. План свій подав українець Вліхар і обриваний поляк Шехтера. План д. Вліхара був далеко корисніший, як Шехтера, але, коли „Clos polski“ написав, чо Вліхар українець, то вже шефови технічного бюра Войцеховському, яко вшеполякові, не треба було нічого й надумуватися, тільки прийняти план Шехтера. Навіть в намісництві здиявлялися такої патріотичній маніпуляції і звідси відіслано акти назад до старства в Тернополь для „пояснення“. А скільки то справ переходить без „здивування“ і „подячень“?

Економічне життя України.

Експорт з Одеси в 1908 році.

В 1908 році з Одеси було вивезено 131.270 пуд. риби, тоді, як в 1904 році було вивезено 281.000 пудів, себ то на проізві п'яти років експорт риби зменшився майже вдове. Крім того в 1908 році вивезено ріжної икри 74.349 пудів. Ловилась риба в 1908 році дуже погано. Більше всього вивозилось продукту в Турцію, Болгарію та Румунію.

Тютюну з Одеси вивезено дуже мало в 1908 р. Всього на Далекій Схід вивезено 16.000 пудів листового тютюну, та 50 мільйонів сигарок. Зменшення експорту тютюну головним чином стала через невротаж його на Кавказі та в Криму.

Експорт живих продуктів з Одеси в 1908 році був ще менший. Вивозилось коров'яче масло, сир, сало, овечі шкури, вовли та кіньскі. Шкур вських вивезено 17.200 пудів, тоді як в 1907 році було вивезено їх 36.000 пудів, а в 1906 році 53.000 пудів. Шкури вивозились в Германію, Англію та на Балкани. Разом з тим привозять в Одесу з других країн багато шкур.

Мінерального масла майже зовсім не вивезено в 1908 році, як порівняти експорт всього 109 пудів з 10.710 пуд. 1907 року.

Експорт худоби та птиці теж значно поменшився. Особливо мало вивезено овець та волів. Воли і коні йшли головним чином в Турцію та на острів Мальта, вівці в Турцію і Марсель, кури в Марсель, Англію і Єгипет.

Експорт ліса з Одеси побільшився в 1908 році проти попередніх років. Вивезено всього 4.496.600 пудів лісових матеріалів та клепок. Йшов ліс в Англію, Турцію, Єгипет, Бельгію, Францію, Германію і інші держави. В Одесу доставляли ліс з Кременчука, Черкас, Проскурова, Кам'яни-Подільського, Полтави та інших міст.

— Забастовка. В Катеринославській хлібопекарні Козлова припинили роботу, вимагаючи попередніх умов, се б то: договора з т-вом медичинської заомоги, неільного спочинку, хату для робітників, норму роботи і т. инше. Робітників закликали до себе присти 3-го стану, роспитував їх, чо вони забастували, і після розмови пустив їх додому.

З життя „Провіт“.

— Київська „Провіт“. Голова владничої комісії прохає всіх членів зібратися на засідання сьогодні в 6 г. вечора.

Завтра в 7 г. збори ради.

За кордоном.

Спопин про анексію.

Англійська газета "Times" згадує за кулісу історію анексії Боснії та Герцоговини і проголошення Болгарії королівством. Подією центральне місце, найіскраміше з цих споминів. Австрійський міністр закордонних справ Ерентал мусів закінчити справу з анексією далеко раніш, ніж він думав це зробити. Він думав оплатити анексію до того часу, як Англія дасть свій дозвіл Росії на користування Дарданельською протокою. Анексія мала бути компенсацією Австрії за це. Але політика князя Фердинанда Болгарського зробила свій вплив на Ерентала і він мусів поспішити з анексією. Князь Фердинанд, підчас своєї подорожі в Будапешт до короля Франца, почув там про анексію і зараз же скликав міністрів і ватажків партій на нараду в Вільні. Міністр-президент Малинов настоював на цій нараді, щоб Болгарію було проголошено королівством, а Фердинанда—королем. Фердинанд вважав, чи пристати йому на це, чи ні, і рада розійшлася, нічого не вирішивши. З Вільні Фердинанд поїхав з міністрами в Русуш, де нарада знов розпочалась. І тут вже було ухвалено не чекати оповіщення про анексію Боснії, а зараз же проголосити в Тирнові Болгарію королівством. Ця постановка болгарської наради дуже здивувала Ерентала і він поспішав оповістити про анексію Боснії. Таким чином на Балканах одночасно сталося дві великі події. Це навіть викликало думки, що Болгарія і Австрія в згоді. Це навіть свідчила в розмові з Клемансо австрійський посол в Парижі граф Кевенгіллер. Клемансо повідомив про це короля Едуарда англійського. І коли австрійський посол в Лондоні граф Мендсор прийшов до Едуарда з звісткою про анексію, то Едуард поставився до неї дуже неприхильно. І король Едуард піджав цього року в австрійський Маренбанд тілці після того, як йому було доведено, що анексія випадково припала в один час з проголошенням Болгарії королівством.

ЕСПАНИЯ.

Революційні події. Якійсь німецький інженер надрукував листа в "Kölnische Zeitung" про останні події в еспанській революції. В понеділок скрізь припинилась в Барселоні робота, а у вівторок вже було оголошено військовий стан, в середу вже не можна було з'явитися на вулиці, щоб на вас не стріляли. Юрба підпалювала церкви та будинки і стріляла в пожежну команду, коли та бралася гасити. На дахах і балконах дома сила людей, які бажали дивитися на Барселону підчас революції. Цілі вулиці були заповнені поліцією; скрізь війська, скрізь везуть ранених під білим прапорцем. На багатьох вулицях барикади. Ні звички, ні трамваї не видно. Кав'ярні зачинено, газет нема, пізди не ходять. М'яса не можна здобути. Салдати стріляють в кожного, хто тільки з'явиться на вулиці. Барселона замкнена: вулиці порожні, крамничі заклинено, двері позабивано; тільки чути стрільбу, та коли—не коли перебіжить вулицю чернець або черниця, втікаючи від роздратованої юрби. Ні на телеграфі, ні на телефоні роботи нема, нема зв'язок з іншими міст Еспанії; станом справи з війною в Марокко ніхто не цікавиться. Убитих і поранених дуже багато. На вулиці Пелайо юрба задушила жандарма. На Паралело кидали бомби. Манастіри порозв'язано зовсім. Ченці та черниці, як божов льні, бігають по тих рудках. Кілька церков теж розвалено; вітаті спалено, образи збито до долу. Бурк на вулицях порозкидано і з камінями зроблено барикади. На вулицях порозкидано столи та всякий хатній дрібняк, щоб військо не могло вільно ходити. Починається страшенний сморід в місті, під барикадами поховано багато людей. Вбито революціонерів коло 100, арештовано 500 а позанено більше тисячі.

ТЕЛЕГРАМИ

(та останні вісті з газет).

Діяльність уряду та адміністрації.

ПЕТЕРБУРГ, 4. Височайше дозволено с.-петербурзькій думі зібрати по всій Росії жертви на пам'ятник М. Гоголю.

Міністерство хліборобства в обранку на 1910 рік просить для департаменту хліборобства 23 мільйони карбованців переважно на урядові жерниці селянських наділів, більше 4 мільйонів за помози селянам, що бажали перейти на хутори, та 30 мільйонів на переселенську справу. Сповідуються 800,000 переселенців. Переселяти будуть на Далекий Схід через те, що нема вільних земель в Західному Сибіру.

Єсть чутка, що Толмачов не вернеться з отакуса до Одеси.

На місто Каульбарса командуючим одеським військовим округом буде назначено Мішенна.

Міністр освіти дозволив Венгерській одригії в Петербурзі приватний медичний інститут. Інститут одкривється в-осени.

П. А. Століпін оглядав колектор, пробував страву робітників, розпитував про умови їхнього життя.

Ревізії викрила зловживання на мільйони карбованців на московсько-російській залізниці.

Має бути ревізії одеського муніципалітета.

Нарада головного тюремного управління висловилась за те, щоб тифозних слабких арештантів посиляти в земські лікарні.

Ревізії Кієва буде доручено сенаторові Кузьмиському.

Сенатор Гарін дав на розгляд Цареві записку Рейнбола.

Міністерство народної освіти думє дати за помози Москві на загальну освіту.

До виборів в Петербурзі.

На секретному засіданні союзників ухвалено виставити кандидатом до Державної Думи Булацеля.

Інтендантські справи.

ПЕТЕРБУРГ, 4. Гарін не буде татги до суду більшість поставщиків, а покличе їх тільки свідками.

Більшість інтендантів обвинувачується й за те, що крім хабарів, що давалися по охоті, вони ще й вимагали.

До відокремлення Холмщини.

ПЕТЕРБУРГ, 4. Як тільки розпочнеться осіня сесія Державної Думи, уряд буде вимагати, щоб питання про Холмщину було поставлено на першу чергу. Всю роботу в справі заступання холмської губернії думають закінчити до першого януаря 1910 року. Вже сформировано штат чиновників для нової губернії.

Між союзниками.

ПЕТЕРБУРГ, 4. Союзники посідають в Києвене на справу про вбивство Герценштейна голов всіх столичних видів "союза русского народа", і крім того тисячу рядових союзників.

Депутат Марков заявляв, що незабаром він стане на чолі всього "союза русского народа" через те, що Дубровін себе скомпromетував. Статут союзу буде змінено.

З першого августа головна рада "союза русского народа" почала збирати підписи під прозьбою до Царя, щоб Мілюкова було вигнано з Росії за його промову на лондонському бенкеті в честь російських депутатів.

"Русское Знамя" дуже не задоволене тим, що Ляхова назначено командиром білостоцького полка. Він вже—каже газета—раз не додержав присяги,—вмерта, обороняючи трон шаха. Такий чоловік для будучини Росії небезпешний.

Арешт злочинців.

ЕЛИЗАВЕТПОЛЬ, 5. Арештовано злочинців, що хотіли вбити міського голову Калаатарова. Злочинці належать до армянської партії "дашнакцотян".

ЛОДЗЬ, 5. Арештовано всіх злочинців, що грабували в останні часи в Лодзі. Вбивця стражника в селі "Свята Ганна" теж арештовано.

Грабін.

ПОЛТАВА, 5. В селі Петрівці, полтавського повіту, який злочинці напали на козака. Грабитель було три, вони дуже побили всю сім'ю козака пограбували все і втікли; на другий день їх арештовано.

Помежа.

ПОЛТАВА, 5. В селі Болгарці, гадяцького повіту, в велику бурю потрапив пожеж, згоріло 35 селянських садиб з зivenessним хлібом. Шкоди на 40,000 карбов.

Нова артія.

НОВОЧЕРКАСЬК, 5. Організувалась артія з донських козаків виноградарів для продажі натурального вина. Думають про цімі продажі 5000 відер.

Маневри.

ЛІВАВА, 4. Минулої ночі почалися маневри на морі між Лівавою та Крестадтом броненосців, крейсерів та мінних човнів балтійського флота. На чолі маневрів—контр-адмірал Ербергард.

Мало не катастрофа.

ОДЕСА, 4. Вночі біля станції "Раздельної" якийсь невідомий хотіли покласти шпалу на колію перед тим як вийти кур'єрський поїзд з Одеси в Київ. Але де побачив сторож і злочинці втікли. Це вже другий раз мало не скоїлась біля "Раздельної" катастрофа. Тепер побільшало охорону.

Ратування "Намбали".

СЕВАСТОПОЛЬ, 4. Пішли в море крейсер "Кагул" і кілька спасательних парадихів ватагати в дна морського "Камбалу".

Офіцюз про Бурцева.

ПЕТЕРБУРГ, 4. В "Росії" надруковано: "В закордонних газетах з'явилась стаття терориста Бурцева, в яких він поствєв проти діяльності урядових агентів. Мусимо заявити, що уряд не буде входити в полеміку з цим добродієм".

Холера.

ПОЛТАВА, 4. В гадяцькому повіті зашлабо п'ять, вмер один. В Кременчуці вмер один.

Ріжні звістки.

ПЕТЕРБУРГ, 4. Телеграфують в Тегерана, що молодий шах хотів знов втікти в російське посольство, щоб поїхати з батьком в Росію. Його піймала варта.

В Ренні сербовані заколотили. Послали туди військо.

З певних джерел повідомляють, що шах буде жити в Одесі.

З'їзд октябристів думають скликати до осінньої сесії Державної Думи в Петербурзі.

В петербурзькій університеті подано 1,300 прохань, вакансії єсть 3,150. Проханья будуть приймати до 20 августа.

З Саратова телеграфують, що арештант місцевої торми стратив своє життя нечуваним досі способом, він вклав голову в парашу і так тримав поки не залявся.

На курському вакзалі в Москві жандарми арештували трьох; в них знайдено 13 револьверів "Ногана".

В воєнно окружному суді скінчалась справа капітана генерального штаба 99-ї артилерійської бригади Макнева, якого обвинувачували в ріжних шахрайствах та злочинствах

по службі. Суд засудив його на півтора року в арештантській роті.

За кордоном.

Греко-турецкий конфликт.
ПЕТЕРБУРГ, 4. Почався бойкот турками грецьких товарів.

Комітет "З'єднання і Постуг" оголосив відозву про бойкот.

Ватажки грецьких банд пристали до турків.

Біля кордону в Македонії арештовано 50 грецьких офіцерів.

Єсть чутка, що Греція змовляється з Сербією проти турків.

На таємній нараді грецьких офіцерів ухвалено вимагати від короля, щоб він зрікся від трону, коли не захоче вновити за о. Крит.

В Турції уряд, військо і народ бажать війни з Грецією, але від цього здержують їх державні—покровительниця Крита.

ЛОНДОН, 4. Раюо скарано на смерть індуца що вбив полковника Керзона.

БЕРГЕН, 4. Вчора відкрився міжнародний конгрес в справі боротьби з коростю. Король Гаакон вітав членів конгреса.

СМІРНА, 4. Сьогодні пішло в море десять турецьких воєнних кораблів. Турецькі парохолні товариства рощитують греків робітників.

СТОКГОЛЬМ, 4. Сьогодні почав ходити крізь трамвай, хоч вагонів менше. Союз служачих на шведських залізничних оголошує, що за забастовку висловилась більшість його членів.

БАРСЕЛОНА, 5. Скасовано воєнний стан.

ПАРИЖ, 5. Агентству Гаваса повідомляють в Каней: "Консули держав—покровительниця повідомили критський уряд, що грецький прапор неодмінно завтра треба зняти, і звернули увагу уряду на те, що може скоїтись велика біда, коли б критяне напали на міжнародне військо. Тамчасовий уряд звернувся з відозвою до народу, в якій пропонує коритись волі держав".

ЛОНДОН, 5. Вибори виборщиків в Тегерані скінчилися. Заснувалась директорія з 20 членів, в числі їх Сехтард і Седар-Асад. Директорія має велику власть, між иншим має право контролювати діяльність міністрів.

От'їзд шаха знов одложено, на цей раз через його довги банкові. Коли він не був шахом, то заложив свої маєтки в Азербейджані.

Література, наука, умілість і техніка.

Вийшло ч. 6 двохтижневика "Przeglad Krajowy", од 31 юлія 1909 р. В ньому, між иншим, надруковано такі статі: Ів. Мідудшевський: Од романтизму до реалізму. (Матеріали до біографії Т. Рильського, кінць.—С. Т.: Україна в балканській справі.—Вогдан Л.: Товариство "Прогресс" у Львові. (Ювильній уваги).—К. М.: З'їзд української молодіжні у Львові.—В літературно-науковому одділі уміщено далі переклад В. Лепкого "Слова о поюку Ігоревім".—Д. Д.: Український театр. Його минуле й сучасне (кінць).

Нові книжки. Незабаром має вийти Т. В творів О. Федковича. Потім Наукове т.—во ім. Шевченка у Львові видасть ще й т. VI, в котрому зібрані будуть матеріали до біографії Федьковича. Редакує цей том д-р Осип Маковей. Складатиметься він з таких одділів: 1) Листування поета (листи Федьковича і до нього); 2) варіанти творів Федьковича і твори, які не увійшли в попередні томи; 3) дощ до статей і споминів про Федьковича; 4) народні пісні, записані Федьковичем.—Д-р Осип Маковей приготував до друку три томи творів Лидора Воробкевича. Видасть їх львівська "Прогресс". В і томи надрукованої будуть поезії, в II—оповідання, в III—драматичні твори. Це буде тільки невеличка частина творів Воробкевича. Тут буде видруковано і багато таких творів вукониського письменника, які ще не друкувались ніколи. Д-р О. Маковей написав також і біографію Воробкевича.

Археологічні розкопки на Чернігівщині. Цими днями під доглядом члена співробітника Імператорського петербурзького археологічного інституту Ів. Абрамова зроблено розкопки історичних могил при с. Ушичці, королевського пов. (на Чернігівщині). Роскопували могили в маєтку Н. Савиновича "Хутір Ступник", на лівому боці річки Лоськи. В одних могилах знайдено останки спалених трупів, в інших кістяки, що кесько збереглися через піскуватий ґрунт. Кістяки лежали головами на захід. Коло них знайдено сердоликів та скляне (з позолотою) намисто, а також металеві серезки досить доброї роботи, персень, прикрашений цікавим орнаментом, і декілька височних мідяних кілець. Знайдені речі Абрамов має на думці одіслати в Чернігівський музей.

Театр і музика.

Літній театр Кулецького Зібрання. Трупа д. Колесниченка. Старались, нічого й казати. Хотіли дати щось, — гріх слово мовити. Але—мало вийшло з того: вяло, аляповато. Універсалом, безперечно, трудно бути: між жанром "Богоодступниця" та "Хмар" і жанром "Гейш" прірва не маленька.—Перескочити її не так то просто, як це здається. Почали 1-й акт нічого, — добрим відповідним тоном, але що

дали йшли, то все спускали цей тон нижче і нижче. Інтерес до п'єси упав у слухача і ні добра гра д. Нікітіна (Вун-Чхі) ні старання д. Запорожця (Маркіз Імарі) не змогли його удержати. Бо й справді така холодна інтерпретація партії Мімоси, яку дала д. Суходольська, її аляповата, простацька пластика, її безстрастні, зовсім не "чарівні" співи проганяли усякий настрій. З д-ки Лучинської була б добра Молі Зеамор, як би вона мала більш відповідну до молоденької дівчини фігуру. Взагалі "Гейшу", яку наша публіка звикла бачити в вразковому виконанні спеціально опереточних труп, треба б трупі д. Колесниченка виставляти більш старанно. Зрепетована вона погано; паузи роблять довгі; артисти заїкаються, поки дослухаються, суфльора. Хор в 3-му акті а capella треба краще вичути і взагалі придати всім виконавцям більш жвавості і веселості. Оркестр згучав добре. Декорації гарні.

К. Стеценю.

ДОПИСИ.

(од власних кореспондентів).

С. ВЕЛИКИ-ГАДОМЦІ, бердичівського повіту (на Київщині). *Втеча політичною.* Цими днями, а наказу ротмістра окремого корпусу жандармів, з м. Катятина в бердичівську тюрьму вивезено Фабіяна Мокрицького. Вела його сільська сторожа од одного села до другого, так званою "молдузною поштою". В с. Великі-Гадомці Мокрицького привезено пізно ввечері. Тутечки він, користуючись темнотою, втік од сторожі і немов у воду впа. Поліція пильно розшукує втікача, але на тропу його й досі не вабрела. Всіх сторожів, од яких втік Мокрицький, потягнуто до судової одповідальності через мирового посередника І-го участка бердичівського повіту.

С. ГУБНИК, тайсінського повіту (на Поділлі). Люде в нашому селі здавна привичаєні до "общинного" способу землекольдіння. Отже ж для них великою несподіванкою була оповістка начальства кинути общину і йти на хутори. Приставши на новий порядок, люди запросили до себе землемірів і вже почали нарізувати землю, аж виявилось, що наділи жінкам не буде... З того й почалась колотня; невдоволені найшлися також і серед чоловіків, бо де-кому припала суглиннота неродюча земля. Тепер вже віхто не хоче хуторів, але до того видко привневолюють. Члені землекольдіння комісії, землеміри, мировий, поліція тут раз-у-раз вештаються. Останніми днями, щоб люди не бунтувались, насладили сюди багато стражників і ті їздять по селі та арештовують непереніх. Так, заарештовано досі до 20 чоловіка. Лишень, що нічого не вдіють наші люди, хіба що втраплять. А грошей вже вийшло в них на усяку тяганину більш 600 карб.

Х. КУЛІШІВКА, борзеньського повіту (на Чернігівщині). 27 липня у нас одбулось невеличке національне свято—панакхидя по П. О. Кулішеві. На панакхидю прибуло сила людей, і а Оленовки, і з Борзани, і навіть з Галичини. Переважно була молодь. Скрізь видно було українське вбрання, по під деревами, що купую отупіли мотилу, мов вірна сторожа,—лунала українська мова. На могили покладали силу вінків. Невеличкий бюст Куліша був гарно прибраний рупшиками й квітками. Після панакхиди було виголошено декілька промов, в яких гарно замальована була діяльність і значіння Куліша. Промовляли між иншим і гості галачані, які прибули сюди, щоб укловитись могли велетям українського слова. Намивидку з'організувався хор—і над могилою бурчав український народ полились гучні акорди української пісні. Урочиста панакхидя, промови, виголошені рідною мовою, українська молодь в національному вбранню—все вразало своєю незвичайністю, підвищувало настрої. Усі почували себе гараю, вільно; поминки скидалися на невеличке національне свято, яке відбувається уже по традиції. До самого вечора люди не розходились додому.

ХУТ. МИХАЙЛІВСЬКИЙ, глухівського повіту (на Чернігівщині). Через неврожай минулих років дуже підупала наша округа. Вула надія на цей рік, і з весни (хоча вона була і півна та холодна) було лєсько: озминая, ярвина, огородина та бурячній плантації нашого багатиря Теремешка—все давало нашим селянам втіху, що буде хліб і заробіток. Але не так склалось, як жадалося. Настало літо, спека і сухий. Ось вже два місяці, як нема дощу та все горить і висихає від спеки. Ярвина, огородина, сінокоси—все пропало, навіть дерево по лісах стало висхати. Де-які кривиці та колодязі авсім висохли. Ще дякувати Богові жита восталися, хоча й плехенкі. Буде грохи хліба, а то справді хоча накупий та тїкай на Зелений кляч. Та й повтікали б люде давно, але зупинились через те, що в Сибіру повернулись ті, що дїшдї раніш туди, з дуже сумними вряжіннями.

Як що не піде дощ, то й плантаторам буде погано і людам на осінь не буде ніякого заробітку.

М. БЕРЕЗАНЬ, переяславського повіту. Уже три роки, як у нашому містечку функціонує позичкове товариство. З початку діло пішло було ду-

же добре,—т-во значно допомагало селянам позиками і за рік, на 1 січня 1907 року, мало до 400 членів і до 13 тисяч обороту.

Думалось, що т-во зжєне а світу ріжних глїтаїв, які так обпавутинили голуту, позичаючи гроші по 15—20 проц., що бідним людам ніяк і вгору глянути.

Але не так склалось, як бажалось! Недорід 1907 і 1908 років дуже тяжко вплинуло на т-во: не ввіпши гарвазд спїястися на ноги, воно почало кволити і 1908 рік скінчило, маючи 200 карб. убитку.

Селяне через недорід не вносили грошей, а державний банк, у якого позичили 6000 карб., на недорід не вважав. Він опротестував векселі і мокрим рїдном насів на т-во, щоб неодмінно до осени заплатаю весь довг, не спїяючи навіть перед продажем майна.

Селяне опинились в такому становищі, що або вдавлять звону до глїтаїв, або збувають послїднього майна.

Крім цього багато пошкодила т-ву і адміністрація його своїм невдалим керуванням.

Поки був головний фундатор і ініціатор цього діла д. Снісарь, доти і лад був у т-ві, а як назначили його волосним писарем у друге село, так і лад не стало. Лїшавшись без голови, члені правління не знали, що і як робити, бо правду кажучи, гарвазд не таміли діла, до якого їх призначено.

Крім того велику помилку т-во робило тим, що позичало гроши на цілий рік, а далеко краще було б позичку робити так, щоб віддача підходила як-раз на осінь, коли в селянина гроші є.

Щоб врятувати як небудь т-во від смерті, подумались на загальному зібранні т-ва 5 апріля цього року вибрати нових членів управління, більш освічених і енергійних.

Не багато часу пройшло, а вже можна з певністю сказати, що нові члені врятують т-во. Все це люде, для яких громадські інтереси такі ж дорогі, як і свої власні, а особливо інтереси гололїти, для якої власне і засновано т-во.

Крім позичкового т-ва, з ініціативи того ж таки д. Снісаря у 1907 році взято дозвіл на відкриття і сільсько-господарського т-ва, раз навіть відбулись і загальні збори його, та на превеликий жаль все життя т-во, дуже бажаного т-ва цим зібранням і скінчалось.

Яка цьому причина—не відомо; можна ж бути певним, що як би у нас були люде, ті люде, що бажать трудитися на користь народів, то Березань—дуже гарний ґрунт для цього. М-чко має тисяч півтори дворів і майже всі люде хлібороби, до того ж ніяких сільсько-господарських інститутів нема, шкїл же одна земська, та дві церковних, де не вміщається й половина дітей шкільних літ. Місцеві "інтелігентні"—доктор, фермали, один з пошів—ніяк не хотять брати участі в громадських справах; не чиновники, які знають тільки свою хату, та службу, за котру беруть гроші.

Останніми часами почали гомоніти люде й про потребительську крамницю, якої нам дуже й дуже треба.

С. ДЕРНАЧІ, (на Харківщині). У нас, під Харьковом, дуже спідручно селянам поратися коло скотарства, а саме коло коров. Що дня, сливе цілий рік, вагопи, що їдуть до Харькова, повнісінькі бувають селянок а великими копілками, повними глєчаків молока. Це молошницї, що годують гордий свїжим молоком. Скільки переровають та пішки переносять цього добра в місто—віхто запевне не знає, але з хуторів та сел місто має далеко більше молока, ніж добувається його на фермах та у городях. Проте, щоб дуже користно було для селян ця торгівля—скапати неможна. Во молоко спродують селянки нарівно, де трапилось—чи на базарі, чи й на вулиці; буває, що продасть хто-небудь і не гарне молоко і цим глєчакить всю справу. Ціна на глєчак дуже не однакова, бо ж треба на йому й перекутити щось заробити. І от ця справа так і просяється, щоб її поладняли. Тільки на жаль ваші селянські діяти та кооператори не дїшдїли ще до того, щоб скласти молочарську артія, хоч зробити це й можливо.

Якось на весні, р змовляючи з селянами про хліборобські справи, один наш державський інтелігент повів мову й про те, як добре було б зливати селянам в одно місце молоко, возити його в кращій посуді в місто, продавати за кращу ціну, бо більше буде певности, що молоко буде гарне, свіже. Слухачі-селяне жваво вхопились за цей натяк, почали обговорювати дрібниці, звернули мову на кращу годівлю худоби у артілєцьких, і видно було, що справі легко можна було б стати на ноги, коли б ті слова утворили такі гарні, як вони самі, діла. Так і досі ми сподїємось ладу в цьому невеличкому ділі і доки те видно доведеться чекати, щоб такі артілі зложать сами селяне. По інших місцевостях коло Харькова теж—на диво—таких гуртів нема і не було...

Листування редакції.

Шитюмр, д. Абрамовчу. Допісис а Вашим лїдїсном редакція не одержувала. Д-л Архїпєнкові, редакторві "Свїтлицтва". Просимо негайно подати редакції свою теперішню адресу.

